

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра ветеринарно-санітарної експертизи, гігієни продуктів
тваринництва та патологічної анатомії імені Й.С. Загаєвського**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«НЕСПЕЦИФІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ХВОРОБ ТВАРИН
(ГІГІЄНА, ЕТОЛОГІЯ, ДОБРОБУТ, САНІТАРІЯ)»**

галузь знань **21 «Ветеринарія»**
спеціальність **212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»**
рівень вищої освіти **Третій (освітньо-науковий) рівень**
інститут, факультет, відділення **факультет ветеринарної медицини**

Робоча програма навчальної дисципліни «Неспецифічна профілактика хвороб тварин (гігієна, етологія, добробут, санітарія)».

Робоча програма навчальної дисципліни «Неспецифічна профілактика хвороб тварин (гігієна, етологія, добробут, санітарія)» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 21 «Ветеринарія» за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» / Укладач: Н.М. Богатко. Біла Церква: БНАУ, 2023. 16 с.

Розробник:

Н.М. Богатко – доктор ветеринарних наук, доцент, завідувач кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та лабораторної діагностики ІПНКСВМ

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри ветсанекспертизи, гігієни продуктів тваринництва та патанатомії ім. Й.С. Загаєвського

Протокол № 1 від 22 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри, доктор вет. наук, професор

В.П. Лясота

Голова Академічної Ради, доктор вет. наук
(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

І.О. Рубленко

Схвалено методичною комісією ФВМ
(Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.)

Голова методичної комісії,
доктор ветеринарних наук

С.А. Власенко

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
6.1. Лекції	9
6.2. Практичні заняття	10
6.3. Самостійна робота	11
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	12
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	12
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	12
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	14
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	14

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2023–2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Неспецифічна профілактика хвороб (гігієна, етологія, добробут, санітарія)» для денної форми навчання виділено всього 120 академічних годин (4 кредити ECTS), у тому числі аудиторних – 40 годин (лекції – 20, практичні заняття – 20), самостійна робота здобувачів – 80 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань спеціальності рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань: 21 «Ветеринарія»	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність: 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт за вибором аспіранта		Семестр
Загальна кількість академічних годин – 120		3-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи аспіранта – 4	Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти	20 год
		Практичні заняття
		20 год
		Самостійна робота
		80 год
		Підсумковий контроль: залік

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Неспецифічна профілактика хвороб (гігієна, етологія, добробут, санітарія)» базується на знаннях таких дисциплін: «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології та стандартизації продуктів тваринництва», «Гігієна тварин», «Етологія, добробут тварин», «Анатомія свійських тварин», «Ветеринарна мікробіологія та імунологія», «Ветеринарна санітарія та гігієна», «Внутрішні хвороби тварин», «Ветеринарна токсикологія», «Патологічна анатомія та розтин», «Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин», «Епізоотологія та інфекційні хвороби», «Паразитологія та інвазійні хвороби».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета курсу – забезпечити підготовку висококваліфікованих науковців у галузі ветеринарної медицини, компетентних з питань щодо нормативно-правової бази забезпечення раціональної організації санітарного режиму потужностей, що забезпечує неспецифічну профілактику захворювань як тварини, так і людини; вивчення гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, умов утримання тварин та вивчення теоретичних основ етології, добробуту згідно з Європейськими вимогами.

Компетентності, якими повинен оволодіти науковець:

Загальні компетентності:

Комплексність та системний підхід в оцінюванні санітарно-гігієнічних вимог щодо утримання тварин, гуманного ставлення до тварин і кваліфікованого узагальнюючого процесу аналізу санітарних ризиків за неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології на рівні доктора філософії.

Комплексність в організації творчої діяльності та процесу проведення діяльності щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології. Здатність організувати творчу діяльність та процес забезпечення гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, умов утримання тварин та забезпечення їх добробуту і права.

Здатність оцінювати та забезпечувати високу якість виконаних робіт.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Комплексність в ухваленні обґрунтованих рішень.

Комплексність у розробленні та реалізації наукових проектів та програм. Здатність розробляти та реалізувати наукові проекти і програми в галузі ветеринарної медицини, санітарії, зокрема, неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх благополуччя та доброту, етології.

Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки до професійно-орієнтованої діяльності певного виду.

Спеціальні (фахові) компетентності:

Комплексність у впровадженні системи забезпечення неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології.

Здатність до ретроспективного аналізу наукового доробку у напрямі забезпечення неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології.

Комплексність у володінні специфікою і структурою аналізу неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології.

Комплексність у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної ветеринарної науки, зокрема, неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту та забезпечення виробництва безпечних харчових продуктів.

Комплексність у послідовності розроблення системи забезпечення неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології.

Комплексність у проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі ветеринарної медицини, неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології

Комплексність у виявленні, постановці та вирішенні наукових завдань та проблем у галузі ветеринарної медицини, неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології.

Здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях.

Комплексність процедури, що забезпечують ефективне функціонування системи управління неспецифічною профілактикою хвороб тварин, їх доброту, етології.

Комплексність у порядку здійснення державного контролю за неспецифічною профілактикою хвороб тварин, їх доброту, етології.

Комплексність у плануванні превентивних заходів щодо забезпечення гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, доброту тварин, етології.

Комплексність у проведенні державного аудиту на підконтрольних потужностях під час впровадження і застосування системи HACCP/ISO 22000, системи простежуваності (GSI) та проведення моніторингу для кожної КТУ ризиками в процесі вирощування тварин і дотримання санітарно-гігієнічних вимог утримування тварин.

Комплексність в аналізуванні системи простежуваності (GSI) – сучасної технології контролю в харчовому ланцюгу для підвищення рівня благополуччя, доброту та здоров'я тварин і безпечності харчових продуктів – від споживача до виробника (трейсинг) і в зворотному напрямі – від виробника до споживача (трекінг).

Комплексність у плануванні та здійсненні дотримання гігієнічних вимог та санітарних заходів відповідно до чинного законодавства та підзаконних нормативно-правових актів; удосконалювати та проводити контроль гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог утримування тварин, процедур щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин, їх доброту, етології, заснованих на принципах системи HACCP.

Комплексність щодо відповідальності за системне виконання загальних гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, благополуччя тварин, їх доброту і безпечності харчових продуктів, та належних практик виробництва (GFP, GMP, GHP, GCP тощо).

Комплексність щодо здійснення державного (внутрішнього) контролю за дотриманням вимог гуманного забою тварин, передзабійною підготовкою та забоєм тварин.

Комплексність щодо вирішення питання загальної ветеринарної превенції на підприємствах з виробництва і переробки продукції тваринництва, яка охоплює ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, безпечності кормів, кормових добавок тощо, технологічного обладнання, способів догляду, годівлі, а також забезпечення належного санітарного стану тваринницьких потужностей.

Результати навчання відповідно до освітньо-наукової програми:

<p><i>Знання та розуміння</i> теорії та методології системного аналізу в оцінюванні неспецифічної профілактики хвороб тварин, гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, доброту тварин, етології та виробництва безпечності харчових продуктів, <i>вміння та навички</i> використовувати методологію системного аналізу у гігієнічній науці.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> організовувати творчу діяльність, роботу над науковими статтями та доповідями. <i>Вміння та навички</i> виконувати належні, оригінальні і придатні для опублікування дослідження в галузі ветеринарної медицини, неспецифічної профілактики хвороб тварин, доброту тварин та суміжних з ним сферах природничих наук.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертаційного дослідження встановленими вимогам.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> здійснювати ретроспективний аналіз наукового доробку у напрямі дослідження ветеринарної гігієни, неспецифічної профілактики хвороб тварин, гігієнічних та</p>

<p>ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, добробуту тварин, етології та безпечності харчових продуктів.</p>
<p><i>Знання та розуміння</i> генезису розвитку наукової думки у галузі ветеринарної гігієни, та санітарії. <i>Вміння та навички</i> використовувати статистичні методи аналізу для встановлення тенденцій та динамічних процесів у ветеринарній гігієні, санітарії і експертизі.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, їх добробуту, етології, гігієни харчових продуктів</p>
<p><i>Вміння та навички</i> виявляти та вирішувати наукові завдання та проблеми у галузі ветеринарної медицини, гігієни тварин, їх добробуту, етології, гігієни харчових продуктів. <i>Вміння та навички</i> формулювати мету, задачі, об'єкт та предмет дослідження. <i>Вміння та навички</i> формувати структуру дисертаційного дослідження та рубрикацію його змістовного наповнення, а також представляти власні результати на розгляд колег.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях. <i>Вміння та навички</i> брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію на конференціях, семінарах та форумах.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою. <i>Вміння та навички</i> використовувати сучасні засоби для візуальної презентації результатів дисертаційного дослідження.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> брати участь у критичному діалозі. <i>Вміння та навички</i> зацікавити результатами дослідження з гігієни тварин, добробуту, етології та гігієни харчових продуктів.</p>
<p><i>Знання</i> демонструвати розуміння щодо годівлі та гігієни тварин, клінічної діагностики хвороб тварин, етіології, патогенезу та епізоотології заразних захворювань тварин, зокрема транскордонних, основ епідеміології; гігієнічних умов утримання та експлуатації тварин для організації та здійснення передзабійної підготовки і гуманного забою тварин, проведення післязабійного інспектування продуктів забою тварин, забезпечення простежуваності. <i>Вміння</i> володіти загальноприйнятими методиками клінічних і лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин та дотримання порядку виробництва та обігу харчових продуктів, одержаних від тварин, підданих лікуванню та профілактичним обробкам, відповідно до концепції «Єдиного здоров'я».</p>
<p><i>Вміння та навички</i> застосовувати знання та практичні навички щодо основ організації ветеринарної справи, справочинства, ветеринарної деонтології, психології.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> забезпечувати об'єктивність та достовірність проведення ветеринарно-санітарного оцінювання систем і способів утримання, догляду, годівлі, напування та експлуатації тварин, а також дотримання належного санітарного стану тваринницьких об'єктів, зберігання кормів і кормових добавок, експлуатацією технологічного обладнання.</p>
<p><i>Знання</i> концептуальних, теоретичних і методологічних основ неспецифічної профілактики хвороб тварин. <i>Вміння та навички</i> аналізу та оцінки небезпечних факторів для неспецифічної профілактики хвороб тварин під час вирощування тварин. <i>Знання</i> теоретичних і методичних основ забезпечення ветеринарно-санітарного контролю неспецифічної профілактики хвороб тварин, добробуту тварин, етології.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> розроблення планів щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин, що гарантує належний контроль за благополуччям тварин.</p>
<p><i>Вміння та навички</i> здійснення державного контролю неспецифічної профілактики хвороб тварин, гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог до факторів зовнішнього середовища, добробуту тварин..</p>
<p><i>Вміння та навички</i> аналізу ризиків, розробка критеріїв оцінювання ветеринарно-санітарного стану потужностей (об'єктів), що використовуються для вирощування сільськогосподарських тварин.</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Етологія тварин та основи їх добробуту

Тема 1.1. Визначення етології як дисципліни, цілі, завдання і методи досліджень.

Тема 1.2. Онтогенез поведінки тварин, як результат взаємодії генотипу і середовища.

Тема 1.3. Поведінка тварин залежно від факторів зовнішнього середовища.

Тема 1.4. Основи зоопсихології.

Змістовий модуль 2. Основні положення нормативно-правової бази щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин (гігієни, етології, добробуту, санітарії)

Тема 2.1. Міжнародне та вітчизняне законодавство щодо контролю забезпечення благополуччя та добробуту тварин.

Тема 2.2. Державний контроль за благополуччям тварин.

Тема 2.3. Впровадження систем НАССР і простежуваності на потужностях з вирощування тварин.

Змістовий модуль 3. Добробутна оцінка утримання тварин

Тема 3.1. Визначення добробуту тварин як науки, методи досліджень, головні завдання, основні принципи концепції.

Тема 3.2. Добробутна оцінка сучасних технологій виробництва продукції тваринництва і систем утримання тварин

Тема 3.3. Добробут і біотехнології та генна інженерія продуктивних тварин в умовах сучасних промислових, інтенсивних, інтегрованих в т. ч. племінних технологіях.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лб.	інд.	СРЗ	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Етологія тварин та основи їх добробуту						
Тема 1.1. Визначення етології як дисципліни, цілі, завдання і методи досліджень		2	2	-	-	4
Тема 1.2. Онтогенез поведінки тварин, як результат взаємодії генотипу і середовища		2	2	-	-	4
Тема 1.3. Поведінка тварин залежно від факторів зовнішнього середовища. Основи зоопсихології		2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	26	6	6	-	-	14
Змістовий модуль 2. Основні положення нормативно-правової бази щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин (гігієни, етології, добробуту, санітарії)						
Тема 2.1. Міжнародне та вітчизняне законодавство щодо контролю забезпечення благополуччя та добробуту тварин.		2	2	-	-	12
Тема 2.2. Державний контроль за благополуччям тварин.		2	2	-	-	10
Тема 2.3. Ветеринарно-санітарні заходи у сфері захисту здоров'я тварин.		2	2	-	-	12
Тема 2.4. Впровадження систем НАССР і простежуваності на потужностях з вирощування тварин. Аналіз ризиків.		2	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	62	8	8	-	-	46

Змістовий модуль 3. Добробутна оцінка утримання тварин						
Тема 3.1. Визначення добробуту тварин як науки, методи досліджень, головні завдання, основні принципи концепції		2	2	-	-	6
Тема 3.2. Добробутна оцінка сучасних технологій виробництва продукції тваринництва і систем утримання тварин		2	2	-	-	8
Тема 3.3. Добробут і біотехнології та генна інженерія продуктивних тварин в умовах сучасних промислових, інтенсивних, інтегрованих в т. ч. племінних технологіях.		2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	32	6	6	-	-	20
Разом за модулем 1	120	20	20	-	-	80
Усього годин	120	20	20	-	-	80

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРЗ – самостійна робота здобувачів

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Етологія тварин та основи їх добробуту		
1	Визначення етології як дисципліни, цілі, завдання і методи досліджень	2
2	Онтогенез поведінки тварин, як результат взаємодії генотипу і середовища	2
3	Поведінка тварин залежно від факторів зовнішнього середовища. Основи зоопсихології	2
Змістовий модуль 2. Основні положення нормативно-правової бази щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин (гігієни, етології, добробуту, санітарії)		
1	Міжнародне та вітчизняне законодавство щодо контролю забезпечення благополуччя та добробуту тварин.	2
2	Державний контроль за благополуччям тварин.	2
3	Ветеринарно-санітарні заходи у сфері захисту здоров'я тварин.	2
4	Впровадження систем НАССР і простежуваності на потужностях з вирощування тварин. Аналіз ризиків. Гігієнічні вимоги до потужностей з вирощування тварин. Упровадження системи НАССР на потужностях з вирощування, утримання тварин	2
Змістовий модуль 3. Добробутна оцінка утримання тварин		
1	Визначення добробуту тварин як науки, методи досліджень, головні завдання, основні принципи концепції	2
2	Добробутна оцінка сучасних технологій виробництва продукції тваринництва і систем утримання тварин	2
3	Добробут і біотехнології та генна інженерія продуктивних тварин в умовах сучасних промислових, інтенсивних, інтегрованих в т. ч. племінних технологіях.	2

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1. Етологія тварин та основи їх добробуту		
1	Характеристика науки етології. Формулювання проформи поведінки тварин у різних груп тварин.	2
2	Зумовленість поведінки тварин за внутрішнім фактором, генотипом або з довкіллям, або поєднанням різних факторів.	2
3	Вплив зовнішнього середовища на поведінку різних видів тварин. Класифікація методів зоопсихології та їх характеристика. Об'єкт і предмет зоопсихології та порівняльної психології. Експериментальні методики у зоопсихології. Методи досліджень інстинктів.	2
Змістовний модуль 2. Основні положення нормативно-правової бази щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин (гігієни, етології, добробуту, санітарії)		
1	Встановлення відповідності міжнародному та вітчизняному законодавству щодо правилам дотримання доброту тварин і збереженість їх здоров'я.	2
2	Порядок здійснення державного контролю за благополуччя тварин під час розведення і транспортування, а також гуманне поводження під час забою.	2
3	Захист тварин під час утримання, годівлі, транспортуванні. Дотримання гігієнічних вимог та санітарних заходів відповідно до чинного законодавства та підзаконних нормативно-правових актів. Контроль гігієнічних та ветеринарно-санітарних вимог утримання тварин, процедур щодо неспецифічної профілактики хвороб тварин.	2
4	Впровадження системи <i>НАССР</i> на потужностях з вирощування тварин з аналізуванням програм-передумов. Аналіз ризиків у критичних точках. Виконання загальних та ветеринарно-санітарних вимог за вирощуванням тварин при застосуванні належних практик виробництва (<i>GFP, GMP, GHP, GCP</i>). Система простежуваності (<i>GSI</i>) – сучасної технології контролю в харчовому ланцюгу для підвищення рівня благополуччя, добробуту та здоров'я тварин і безпечності харчових продуктів.	2
Змістовний модуль 3. Добробутна оцінка утримання тварин		
1	Визначення добробуту тварин як науки, методи досліджень, головні завдання, основні принципи концепції	2
2	Добробутна оцінка сучасних технологій виробництва продукції тваринництва і систем утримання тварин	2
3	Добробут і біотехнології та генна інженерія продуктивних тварин. Характеристика сучасних промислових, інтенсивних, інтегрованих в т. ч. племінних технологій вирощування тварин й виробництва харчової продукції.	2

6.3. Самостійна робота

Самостійні заняття спрямовані на самостійне, більш глибоке вивчення програмного матеріалу за окремими темами й розділами дисципліни, які не включені в повному обсязі до тематики лекційного курсу та лабораторного практикуму.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1		
1	Поведінка тварин. Рефлекторна діяльність тварин як основа їхньої розумової поведінки.	4
2	Онтогенез психіки як наукова проблема. Особливості онтогенезу різних таксономічних груп. Характеристика періодів онтогенезу психіки тварин.	4
3	Репродуктивна поведінка тварин і турбота про потомство. Комунікація та соціальна поведінка тварин. Передумови та необхідність виокремлення зоопсихології в окрему галузь психологічної науки.	6
Змістовний модуль 2		
4	Відповідність міжнародному та вітчизняному законодавству щодо правилам дотримання доброту тварин і збереженість їх здоров'я. Регламенти Парламенту Ради (ЄС) № 852/2004, 853/2004, 854/2004, 882/2004, 1/2005, 834/2007, 1099/2009, 1151/2012, 625/2017. Закони України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин», «Про захист тварин від жорстокого поводження», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».	12
5	Порядок здійснення державного контролю за благополуччям тварин за розведення, утримування, вирощування, годівлі. Гуманний забій тварин.	10
6	Розроблення ветеринарно-санітарних заходів на основі кількісного і якісного аналізу ризику виявлення хвороб тварин. Процедури управління ризиком.	12
7	Впровадження системи <i>HACCP</i> на потужностях з вирощування тварин з аналізуванням програм-передумов. Аналіз ризиків (біологічних, хімічних, фізичних) у критичних точках. Послідовність розроблення системи <i>HACCP</i> . Контроль дієвості систем безпечності. Вимоги до виконання принципів системи <i>HACCP</i> . Аналізування системи простежуваності від споживача до виробника (трейсинг) і в зворотному напрямі – від виробника до споживача (трекінг). Постійне обслуговування та сертифікація системи <i>HACCP</i> для забезпечення санітарної безпеки за вирощування тварин.	12
Змістовний модуль 3		
8	Опанування методик клінічних і лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин та дотримання порядку виробництва та обігу харчових продуктів, одержаних від тварин, підданих лікуванню та профілактичним обробкам, відповідно до концепції «Єдиного здоров'я».	6

9	Характеристика та оцінка сучасних технологій виробництва продукції тваринництва і систем утримання тварин на основі забезпечення годівлі та гігієни тварин, клінічної діагностики хвороб тварин, етіології, патогенезу та епізоотології заразних захворювань тварин, зокрема транскордонних, основ епідеміології; гігієнічних умов утримання та експлуатації тварин для організації та здійснення передзабійної підготовки і гуманного забою тварин, проведення післязабійного інспектування продуктів забою тварин	8
10	Добробут і біотехнології та генна інженерія продуктивних тварин в умовах сучасних промислових, інтенсивних, інтегрованих в т. ч. племінних технологіях. Характеристика та особливості сучасних технологій вирощування тварин й виробництва харчової продукції. Ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, безпечності кормів, кормових добавок тощо, технологічного обладнання, способів догляду, годівлі, а також забезпечення належного санітарного стану тваринницьких потужностей	6

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу використовуються слайдові презентації (у програмі *Power Point*), відеофільми, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях використовуються наочні засоби, чинні НТД (Закони України, національні стандарти, інструкції, накази Державної служби з безпеки харчових продуктів та захисту споживачів України, Регламенти ЄС, Комісії Кодекс Аліментаріус тощо).

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань проводиться в усній (опитування) та письмовій формах. Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки рефератів та/або презентацій, схем.

Підсумковий контроль знань відбувається на заліку, який проводиться в усній чи письмовій формі у вигляді екзаменаційних білетів (три завдання в одному білеті).

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність аспіранта в дискусії, якість презентацій чи рефератів.

Оцінку на практичному занятті аспірант отримує за виконані практичні завдання, кейси, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є тести або білети.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії підсумкового оцінювання:

Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Розподіл балів проводиться за наступною схемою:

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНД 3	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

Примітка: ІНДЗ є частиною самостійної практичної підготовки здобувачів і оформлюються ними у вигляді протоколів досліджень.

Шкала оцінювання успішності

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	Зараховано
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (не зараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (не зараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;
2. Інформаційні стенди та плакати у навчальній аудиторії;
3. Нормативно-технічна документація.

Технічні засоби:

1. Мультимедійний проектор;
2. Комплект комп'ютерного забезпечення з доступом до Інтернет.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Богатко Н.М. Особливості впровадження системи НАССР на м'ясо-, молоко- та рибопереробних підприємствах України: навчальний посібник / [Н.М. Богатко, Н.В. Букалова, В.В. Сахнюк, В.І. Джміль]. Біла Церква, 2016. 285 с.
2. Лясота В.П. Добробут свиней (якість і безпека продукції): навчальний посібник для підготовки фахівців ОР «Бакалавр» ветеринарного та біолого-технологічного факультетів денної та заочної форм навчання/[В.П. Лясота, В.В. Малина, В.А. Гришко, Ю.О. Балацький, Д.А. Засекін, В.І. Козій, О.Г. Богачик, Н.М. Богатко]. Біла Церква, 2018. 40 с
3. Букалова Н.В. Нормативне забезпечення забою великої рогатої худоби (добробут тварин, якість і безпека продукції): навчальний посібник/ [Н.В. Букалова, В.І. Козій., В.П. Лясота, Н.М. Богатко, М.В. Утеченко]. Біла Церква, 2019. 182 с.
4. Коляденко Н.В. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник/ Н.В. Коляденко. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2019. 508 с.
5. Бондар А.О. Гігієна тварин та ветеринарна санітарія : навчальний посібник / [А. О. Бондар, М. М. Поручник, Л. О. Тарасенко, В. О. Рудь]; за ред. А. О. Бондар. Миколаїв: МНАУ, 2018. 179 с.
6. Про офіційний контроль та іншу офіційну діяльність, що провадиться для забезпечення застосування положень харчового та кормового права, правил щодо здоров'я і благополуччя тварин, здоров'я рослин та засобів захисту рослин, внесення змін до регламентів Європейського Парламенту і Ради (ЄС). Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 625/2017 від 15.03.2017 р.; поточна редакція від 01.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_026-17#Text.
7. Blackburn Clive de W. Foodborne pathogens. Hazards, risk analysis and control/ Clive de W. Blackburn and Peter J. McClure // Woodhead Publishing Ltd and CRC Press LLC, CambridgeCB1 6AH, England. 2018. 521 p.
8. Codex Alimentarius. Food hygiene. Basic texts. Second edition / Issued by the Secretariat of the Joint FAO/WHO Food Standarts Programme, FAO, Rome. 2019. 26 p.

Додаткова література

1. Про гігієну харчових продуктів. Регламент (ЄС) № 852/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року
2. Про встановлення спеціальних гігієнічних правил для харчових продуктів тваринного походження. Регламент (ЄС) № 853/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р.
3. Про встановлення правил функціонування системи управління інформацією для офіційного контролю та її системних компонентів («Регламент IMSOC»). Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 2019/1715 від 30 вересня 2019 р.
4. Про захист тварин під час транспортування і пов'язаних з цим операцій. Регламент (ЄС) 1/2005 Європейського Парламенту та Ради від 22 грудня 2004 р.
5. Про органічне виробництво кормів для поліпшення добробуту тварин. Регламент (ЄС) 834/2007, Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р.
6. Про захист тварин під час вбивства. Регламент (ЄС) 1099/2009, Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р.
7. Про схеми якості для сільськогосподарських і харчових продуктів. Регламент (ЄС) 1151/2012 Європейського Парламенту та Ради від 21 листопада 2012 року
8. Настанови «Імплементатія процедур, розроблених на основі принципів НАССР, та сприяння імплементатії принципів НАССР на певних харчових підприємствах» (16 листопада 2005 р.)
9. Настанови щодо здійснення офіційних заходів контролю відповідно до Регламенту (ЄС) № 882/2004 в контексті відбору проб та їх мікробіологічному дослідженню (13 листопада 2006 р.)
10. Про захист тварин, що утримуються для сільськогосподарських потреб. Директива 98/58/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 липня 1998 р.
11. Про встановлення мінімальних правил захисту курей, що утримуються для виробництва м'яса. Директива 2007/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 28 червня 2007 р.

Адреси сайтів в INTERNET

З метою більш повного засвоєння дисципліни аспіранти можуть користуватися електронними журналами і сайтами.

www.btsau.kiev.ua – сайт Білоцерківського НАУ;

www.consumer.gov.ua сайт Держпродспоживслужби України;

www.dssu.gov.ua – сайт Держспоживстандарту України;

www.iso.org – сайт International Organization for Standardization (ISO);

www.codexalimentarius.org – сайт Комісії ООН з безпеки продуктів харчування (UN Codex Alimentarius Commission);

<http://www.fao.org/home/en/> - сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO);

<http://www.who.int/en/> - сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ);

<https://www.wto.org/> - сайт Світової організації торгівлі (СОТ);

<http://www.oie.int/> - сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин

(Міжнароднепізоотичне бюро – МЕБ);

<http://www.efsa.europa.eu/> - сайт EFSA (Європейське агентство з безпечності харчових продуктів);

www.nbuv.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;

www.library.gov.ua – сайт Національної наукової медичної бібліотеки України;

www.nbuv.gov.ua – сайт Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААНУ;

www.timm.kiev.ua – сайт Інституту продовольчих ресурсів НААН України;

www.haccp.kiev.ua – сайт Міжнародного інституту безпеки та якості продуктів харчування;

www.rada.gov.ua – законодавство на сайті Верховної Ради України;

www.menr.gov.ua – сайт Міністерства охорони довкілля України; fda.gov – сайт Управління з контролю якості харчових продуктів і лікарських препаратів (FDA)

– Food and Drug Administration);

www.medved.kiev.ua – сайт Інституту екогієни і токсикології ім. Л.І. Медведя;

vetlabresearch.gov.ua – сайт Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи;

http://ec.europa.eu/food/fvo/audit_reports/details.cfm?repid=3377

<http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/guidance/indexen.htm>

<http://www.fao.org/3/i2448e/i2448e00.htm>